

VISSZAPILLANTÁS

10 évre.

ELŐJÁRÓI JELENTÉS.

FELOLVASTATOTT

Ó-KÉCSKE KÖZSÉG KÉPVISELŐTESTÜLETÉNEK

1877. ÉVI MÁJUS 24-ÉN TARTOTT ÜLÉSÉN.

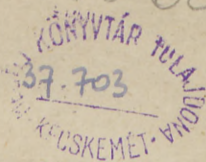

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT JÓTH LÁSZLÓNÁL.

1877.

A 50.630 Hly

Tisztelt közgyűlés!

Mikor egy évnek végéhez jutunk, önkénytelenül vissza szoktunk tekinteni a lefolyt időre; számbaveszszük a mi jó és a mi rossz bennünket abban ért, és kívánjuk s magunkban felteszszük, hogy jövőben a jó szaporodjék, a rossz pedig kevesbüljön.

Nem lenne-e tanácsos mint községi egyetemnek is e szokást követnünk, és visszapillantánunk a legközelebbi múlt időre, hogy ekként látván a múltat, megtudhassuk: mit kell jövőben cselekednünk, és a szerint mit várhatunk?

Az ily visszapillantásokat törvényhatóságunk is ajánlja. Nagyobb községekben évenként rendszeren meg is szoktak történni. Nincs kétség tehát ennek hasznossága iránt; csak hogy míg nagyobb községek kövekből építenek, melyek külön-külön is észrevehetőek: addig mi csak porszemeket hordunk össze, — idő kell rá, míg a rakás meg látszik.

Ugyanazért e legelső kísérletünk alkalmával vegyünk tíz évet vizsgálatunk alá; és ne tartsunk tőle, ha mindenütt eleven emlékezetben álló, s

mindnyájunk előtt ismeretes dolgokra bukkanunk; mert jóllehet bennünk ma még él az emlékezet, de tetteink hatását a késő utódok is érzik, — jó ha azokat számukra is feljegyezzük, a köztudat pedig jegyzéseink igazságának ellenőre, — az igazságra meg, ha lábunkat biztos alapra akarjuk fektetni, nélkülözhetetlen szükségünk van.

Siralom- és gyászszal rekesztettük be az 1866-diki évet.

Láttuk saját testünknek egy nagy részét leválni, új testté alakulni, megnőni és saját anyját fojtogatni. Egymásután szenvedtük a vereséget a heti és országos vásárjog elesésével, a pósta és orvosi szék nem nálunk talált helyet.

Sem kinn, sem benn nem lehetett senki biztonságban, lopások és házásások napirenden voltak, hivatalos és nem hivatalos személyek különféle ürügyek alatt jártak a lakosokat fosztogatni, csalás és zsarolás megszokott dolgokká lettek.

A közvagyonot idegenek bitorolták potom árért s a mi jövedelem nagy nehezen mégis befolyt a közpénztárba, nyom nélkül kallódott el, s a mellett a tartozások felhalmozódtak.

Adókiivetés és beszédés körül a legnagyobb rendetlenség harapódzott el, más ügyek épen el nem láttattak.

A hagyatékok fel nem vétettek, hacsak azzal jelentékeny üzletre nem nyílt kilátás, az árvákra semmi gond nem fordított, a mi tőkéjük régibb időből fenmaradt, hűtlenül kezeltetett, apró részletekben és sok huzavonával fizettetett.

Köz- és magánépületek felett a pusztulás szele lengett, az utak csaknem járhatatlanok, az igás jószág megfogyott, s voltak esetek, hogy a malmot maguk az örletők húzták; a koldúsok szaporodtak, a munkakedv enyészett.

A feslettség szemérem nélkül üzetett, s magába a község házába is feljöni tisztességes nőszemélyre nézve gyalázatosnak tartatott.

Biró, pénztárnok és közgyám egymás után vesztették vagyonukat s hogy semmisse hiányozzék, a hóhérnak is dézmát adtunk!

A községi és egyházi előljárók egymást kiverni, nép az előljáróit lehúzni, egyik család a másikat elveszteni törekedett.

Maga az ég is ránk bocsátotta ostorát, aszály és fagy az inség kenyerét adta szánkba.

Nem csuda, ha csüggedés szállta meg a kebleket s alig akadt ember, ki a megnyilt sirt elkerülhetőnek tartotta.

De mintha csak kard vágta volna ketté, úgy változott meg sorsunk.

A tolvajok kiirtása végett akkor a hatósághoz folyamodni rosabb lett volna magánál a bajnál. Magunk vettük tehát kezünkbe az ügyet, a fizetett éjjeli örök eltörültetvén, az előljáróság és polgárság tartotta fenn a közrendet, s nem sokat törődve szabályokkal, a siker már 1867-ben annyira bekövetkezett, hogy Ráday nálunk irmagot sem talált.

Ugyan abban az időben a mindenféle fosztoगतók útja bevágatott s a feslettség előtt a

községháza ajtai bezárattak; a közjövedelmek becsületes és takarékos kezelés alá kerültek; adóügyek tisztáztattak, hagyatékok felvétettek, árvapénztár rendbe hozatott, s egyesek jogügyei elláttattak.

Tiszta erkölcs, munka és takarékosság jel-szavakat tűztük zászlónkra, lássuk milyen eredménynyel harczoltunk alatta.

Országos adóval 1866. végén 7382 forinttal maradtunk hátralékban. Ezen tartozás évről-évre lejjebb szállt; úgy hogy 1876. végén már csak 1600 forintot tett, holott az egy évi adó akkor 5070, most 8300 forint volt.

Fogyasztási adó hátralékunk 1866. végén 705 forintot tett, ez még 1871-ben teljesen törlesztetett. A fogyasztási adót rendesen magunk birtuk; csupán két ízben volt bérlő kezében, egyszer 1868-ban, mikor a velünk összekapcsolva volt szomszédunk miatt ki nem vehettük, és 1876-ban, mikor a folytonos emelést már nem birtuk, mert 1866-ban annak összege 555 frt., 1875-ben 846 frt. volt s 1876-ra 950 frt. követeltetett.

1863. és 1866-ban 9100 frt. inséges kölcsönt vettünk fel, a mit pontosan vissza is fizettünk. Azonkívül az 1864/5-ben épített tiszai védgát közel 24 ezer forintra rúgó költségéből 8185 frtot törlesztettünk.

Minthogy a százalékokat adóhivatalok kezelték, az ebbeli hátralékunkat pontosan ki nem mutathatjuk, de nem hibázunk, ha 1866. végén

3000 forintra tesszük, a miből 1876 végén már egyszáz forint sem állt fenn.

Az 1870-ik évben foganatosított szállódézma váltságból keletkezett tartozásunkra a kamatokon kívül legalább is 10 ezer forintot adtunk ki. És így 36 ezer forintnál nagyobb azon összeg, melylyel e tíz év alatt részint a múltért lakoltunk, részint a jövőért áldoztunk.

Hasonló változáson ment keresztül községi háztartásunk is. Ugyanis, míg 1866-ban és azelőtt a községi pótlék az állami adónak 15—20 százalékat tette s a mellett a községadó hátraléka 1866 végén 1128 forintra, illeték egyenértéki tartozása 233 frtra szaporodott, és nemcsak beruházások nem tétettek, hanem a meglevő vagyon is pusztult: addig 1876-ban 10% -ra szállt alá s remélhető, hogy még ebből is leüthetünk jövőre.

Igaz ugyan, hogy volt időközben 20—23 százalék is, sőt egy évben egész 25%, de ebből a fent említett hátralékokat egészen letörlesztettük, a tiszai védgát költségére 800 frtot fizettünk, — a község házát 2100 frttal szegényes állapotából kiemeltük, a jegyzői laknál összedült istállót 300 frttal újra építettük, 500 frttal a korcsmaházat cseréptető alá vettük, a szárazmalmot pedig felszereltük, sőt egy évben a pótdától egészen mentesek is voltunk.

A község földjeit illendő áron helybeliek birják; a régi nagy gátat fele részben már 1876-ban lóherrel bevetettük, ugyanakkor eddig használhatatlan földön négy holdnyi diszes köz-

kertet ültettünk s a lótenyésztés emelésére 2 lóból álló méntelepet eszközöltünk.

Árvaügyekben legelőször is az árvapénztárt vettük rendes kezelés alá, azután a régi hagyatékokat — mintegy 70 darabot — felvettük; az árvák javait kellőleg értékesítettük s az árvapénztári vagyont 6500 frtról 8800 frtra emeltük. És míg az adósokkal lehető kimélettel bántunk, mégis a kamatok és törlesztések rendesen befolytak: addig az árvák követelései mihelyt kiutalványoztattak, ki is fizettettek, úgy hogy a lefolyt tíz év alatt panasz elő nem fordult. Az óta is a halálesetek tüstént felvétetnek, a nélkül, hogy az árváknak újabb haláltól kellene remegniök.

Megyei határozat folytán árvakönyvet készítettünk a végre, hogy az árvák személyére és vagyonára folytonosan felügyelni lehessen. Ebből tudjuk, hogy 260 árvánk volt 1876. végén, vagyis fájdalom nálunk minden 8-ik lélek árva.

Ezen kívül az árvák házai 1869 óta tűzkár ellen a „Victoria“ társaságnál folytonosan biztosítottak, és az előfordult két szerencsétlenség alkalmával a kár tüstént meg is térített.

A szegényi pénztárba ítélt vagy ajánlott díjakat szintén gondosan osztottuk fel. Öt apátlan és anyátlan árva részesült hosszabb ideig tartó nagyobb segélyben, kisebb összeggel esetenként többben. Átlagos kiadásunk évenként 50 frtra rúgott.

Az 1863-ban alapított takarékmagtár helyiség hiánya és a kezelés nehézsége miatt kölcsön-

pénztárrá alakítottatott, melynek czélja a kevésbé vagyonos lakosokon szükség esetén olcsó és könnyen hozzá férhető kölcsönnel segíteni, s czélját 2200 frttal már 1876. végén teljesítette.

Az előtt az országos közmunkát robotnak néző lakosság ahhoz lassankint visszatért s ma már a n.-kőrösi út a körülményekhez képest egészen kijavitva, a szolnoki és abonyi út járhatóvá téve van.

Községi közmunka 1866-ban inséges pénzzel eszközöltetett, később rendes úton javítottak az utcák, a község környékén levő utak és nagy dülő utak. Az Inokára vezető úton pedig a holt-tiszán keresztül 1876-ban egy új töltés alapjait raktuk le, mely azonkívül hogy egyetlen és biztos közlekedésül szolgáland a túlatiszai vidékkel, hivatva van földjeinket a halastó kiöntései ellen védelmezni. Itt látszik az új idő egyik örvendetes jelensége, a mennyiben még nem régbottal kellett az utakat és gátakat töltetni, ma egy felhívás elég, hogy a lakosság mint a méhraj munkához lásson.

A velünk csaknem ugyanazon tagokat számláló ref. egyház szintén nem maradt hátra. 1868-ban 3500 frtéért — ide nem számítva a napszámokat — 3 kövű szélmalmot építtetett; 1872-ben templomát, 1874-ben lelkészi lakját és iskoláit 500 frttal tisztességes állapotba helyezte; 1875-ben 2000 frttal tornyát érczetetővel ellátta, a nélkül, hogy ezért más ajtaján kopogtatott volna. Csupán épületekben is tehát 9000 forintot adunk át az utódoknak.

Az iskolák belső felszerelését is megkezdte, valamint a község által a közkert mellett kihasított két holdnyi térségen a többször sürgetett és meg is kísérelt faiskolát végleg felállította, így a hasznost a széppel egybekötve.

Sajnos, hogy az iskoláztatás körül még most is sokszor kényszert kell alkalmazni, sőt a község által két évben fentartott ismétlő iskolát részvétlenség miatt felfüggeszteniünk kellett.

Vállvetve iparkodtak egyesek is a köz és magán jólléten lendíteni. Így 1871-ben a közlegelőt, melyen az előtt néhány sovány marha legelészett, a telkes gazdaság rendkívüli egyetértéssel és nagy megelégedésre felosztotta. Ennek köszönhetjük jó részt, hogy most is nem az 1867-diki tavaszt éljük, és hogy egy negyed telek, mely 1866-ban 400 frton kelt, ma 1200 frtért is elmenne, ha volna eladó.

Az 1863-ban alakult olvasóköri évről-évre gyarapszik, és 1876-ban 52 tagot számlált, 6 hirlapot járatott, bútorain kívül 120 kötetből álló könyvtára és 500 frt. tőkepénze volt.

Micsoda üdvös e társaság hatása, abból is kitűnik, hogy jelenleg községünkbe már több mint 60 példány hirlap jár.

A szomszéd inokai határból újabb 200 hold földet béreltünk. A szőlő és gyümölcsfa ültetés valóságos szenvedélylyé vált, úgy hogy a lefolyt 10 év alatt 50 holdnyi új szőlő ültettetett. Az ország- és közlekedési utak szorgalmasan fásítatnak, a régi óriási árkok szűkebbre szorítottat-

nak vagy végkép elenyésztetvén, helyök használat alá vétetik. Terméketlen területek termővé tétetnek, úgy hogy az állandó vizállásokon, útakon és épületek helyein kívül ma már nincs haszontalan földünk.

Gazdasági eszközeink a legjobbak közé tartoznak; fogas, henger és rosta gyorsan szaporodik; répa-, lóher- és repcze-termesztés meggyökeresedett s folytonosan nagyobb mérveket vesz; marháink elegendő számmal vannak, lovaink a környéken a legjobbak közé tartoznak, a sertéshizlalás pedig keresetforrássá emelkedett.

Építkezéseknél a tűzbiztonsági, egészségi és csinosági tekintetek mind nagyobb figyelembe vétetnek. Cserepes és zsindeyes házak feles számmal emelkedtek. A házak száma is 25-tel szaporodott. Ezenkívül vagy 30 pincze és ugyanannyi kőkút építettett. Mindenütt feltűnik, a hol lehetséges, az igyekezet, az udvarokon is egy kis kertet állítani.

Birtokváltásoknál a kellő óvatosság és a telekkönyvi átírás, melynek elmulasztásából oly sok kellemetlenség származott, ma már sohasem tévesztetik el.

Az újonczozás évenként rendszeren megtartatik. Besoroztatik átlag 7 újoncz, minélfogva háború esetén 80—90 emberrel állhatnánk ki a sikra.

Csupán a szaporulatnál mutatkozik visszaesés. Az 1857-től 1866-ig tartott 10 évben született 981, meghalt 831 lélek, szaporulat volt

tehát 150. Ellenben 1867-től 1876-ig született 1009, meghalt 892 lélek, szaporulat maradt tehát csak 117; holott ugyanazon idő alatt a házasságok száma 215-ről 241-re emelkedett, vagyis 26-tal több volt az utóbbi tíz évben.

E számok ijesztőknek látszanak. Mert jóllehet nálunk az utóbbi 10 évben átlag 24 házasság kötött, vagyis minden 83 lélekre egy jutott; jóllehet továbbá átlag 101 születés fordult elő évenként, tehát már minden 20-ik lélekre egy esett, a mi a legboldogabb állapotra engedne következtetnünk: mégis az óriási halálozás lerontja számításunkat, mert átlag 89 halottunk volt évenként s így minden $22\frac{1}{2}$ lakosra már egy haláleset jött. Innen van, hogy 1857-től 1866-ig évenként 15-tel, 1867-től 1876-ig pedig már nem egészen 12-vel szaporodtunk, a mi nemcsak az előbbihez képest rosszabb, de hazánkban másutt elő sem található.

Érdemes volna e szomorú körülmény okát kikutatnunk. De addig is míg megtaláljuk, nyugodjunk meg abban, hogy ez is régi adósságunk volt, csak hogy már ezzel sem tartozunk. E megnyugvásunkra támpontul szolgálhat az éveknek csoportosítása. Ugyanis a 10 év három elsejében, azaz 1867—1869-ben született 260, meghalt 281, lélek. E szerint három év alatt 21-, évenként 7-tel fogytunk. A hét utolsót számítva, itt született 749, meghalt 611, e szerint a szaporulat 138 volt, vagyis évenként 20, a mi már kielégítő volna, kivált hozzá véve, hogy

1873-ban a cholera tetemes pusztítást vitt végbe. Végre a három utolsó évben született 323, meghalt 224 lélek, szaporulat 99, vagyis minden évben 33, — s ez már ha állandóan így maradna, teljesen ép állapotot jelentene.

Nevezetesebb esetek voltak még 1870-ben a népszámlálás és 1875-ben az új adó-telekkönyv készítése, mely utóbbira már égető szükség volt.

Sajnos, hogy a községhez érkezett ügyekről régebben semminő jegyzék sem vezetett s így összehasonlítást nem tehetünk. Tájékozásul vehetjük azonban mégis az 1868-ik évet, mikor 1258, és 1876-ik évet, melyben 1768 vagyis 510 darabbal több érkezett, ide nem számítva a szóval elintézett ügyeket.

Megpihentek a sokáig tartott surlódások is, s helyöket kölcsönös türelem és jóakarát foglalták el; a jótékonyági hajlam pedig felébredt, minek fényes bizonyosságai azon tények, hogy az egyháznak egy 6 $\frac{1}{2}$ mázsás 712 frt. értékű harang és egy 58 frt. értékű ezüst tányér ajánlékoztattak.

Emlékezzünk meg végre azokról is, kik velünk indultak a fáradságos útra, de a kiknek nem adatott meg, hogy csak a Nébóra is feljuszanak. 1867-ben a község jegyzője, 1871-ben az egyház lelkésze kísértettek az örök nyugalomra. A bíróságot viseltek közül Fekecs Gábor és N. Szabó Sándor költöztek el, egyik mint félig kiszolgált katona, másik élete delén, hivataloskodása alatt. Elhaltak továbbá Szijj Beniámin, több iz-

ben volt bíró és Szijj Mihály s Gyulai József esküdtek. Érték el utódaik a kívánt czélt, ők pedig nyugodjanak békében.

Ime tiz évi küzdésünk kis tükre.

Sajog most is sebünk az 1876-ik fagy után, a tiz év közül alig volt három jó, máskor tanyai földünket égette az aszály, majd legjobb búza földjeinket borította évekig tartó víz s lepte a rozsdá, végre fagy és rohadás tizedelte meg szőleinket. Nem tagadhatjuk, hogy még most is soknak hiával vagyunk s nyom az executió terhe: mégis milyen különbség az 1867-iki és 1877-iki tavasz közt!

El kell ismernünk, hogy segítségünkre volt a megváltozott kormányzat, a mennyiben a katonáskodás idejét megrövidítette, az a körül fennállott visszaéléseket megszüntette, jobb igazságszolgáltatást és közigazgatást létesített; a közbiztonságot országszerte helyreállította; az újonczás helyét közelebb hozta, idejét megrövidítette, a birtok eldarabolási tilalmat eltörülte, a marhavésznek útját állta stb.;

Nem vonhatjuk kétségbe, hogy törvényhatóságunk is kitelhetőleg támogatta törekvéseinket, a mennyiben a köz- és árvapénztári számadásokat évenként megvizsgáltatta, költségvetéseink ellen sohasem akadékoskodott, a n.-kőrösi, később a Kecskemét-szolnoki útat a megyeiek közé felvette s ezzel az innen mértföldekre eső, általunk soha sem használt utakra járástól felszabadított stb., de a főérdem a mi zászlónkat illeti.

E zászló alatt mint emberek, mint honfiak becsülettel betöltöttük helyeinket, e zászló alatt kigázoltunk a feneketlen sárból s felemeltük csüggedt fejünket, fontoljuk meg, haladjunk-e alatta tovább?

Tiszta erkölcs, munka és takarékoság tisztelt közgyűlés az egyesek mint társaságok jóllétének alapja, maradjunk e jelszavakhoz hivek s küzdjünk zászlónk alatt kitartóan. Így remélhetjük, hogy nemcsak a még meglevő fogyatkozásokat elenyésztetjük, nemcsak a folyvást növekedő terhek és csapások alatt össze nem rokadunk, de még talán a mit elvesztettnek tartottunk is, visszaszerezhetjük.

Mi pedig kérjük a t. közgyűlés- és általa a lakosságnak eddig mutatott szives támogatását mindaddig nyújtani, míg csak azon igyekszünk, hogy ez a község legyen boldog és diszes.

Tisztelettel maradtunk

a tisztelt közgyűlésnek

alázatos szolgálói

az előljáróság.

Érsek Lajos,
jegyző.

Gorócz József,
bíró.

Szabó Sándor tvbíró, Bagó Imre esküdt, Hazag János esküdt, Soós József esküdt, Szijj Mihály esküdt, Papp Imre közgyám, Tóth Imre pénztárnok.

